

Skumringsfortælling III.

"Stenhuggeren".

Egil Hvid-Olsen.

Uffe gik rundt på byggepladsen. Kirken stod halvfærdig og tom i midten af det område, der siden skulle blive til kirkegården. Murene var bygget op i godt 3 meters højde. Dørhullerne i både mande- og kvindesiden stod tomme, så blikket, når man stod i den ene åbning, uhindret kunne krydse kirkeskibet og fortsætte ud gennem den anden åbning. Højt over Uffes hoved lignede de små, halvfærdige vindueshuller skydeskårene i en borg. Endnu manglede man den del af muren, der ville lukke hullerne for oven og fortsætte op til det sted, hvor træloftet ville lægge sig som et stort, beskyttende låg.

Uffe spankulerede over til stenhuggerne, der stod for foden af en imponerende bunke sten. Bunken var ganske vist ikke særlig høj, men til gengæld var dens omkreds stor. Uffe vidste, at de firkantede stenkvadre, som de halvfærdige kirkemure bestod af, var blevet leveret af en stenhugger, der selv havde en mængde stenhuggere i sit brød. Men den bunke sten, han nu gik hen imod, var bragt hertil af sognets bønder. For disse sten stammede fra deres marker.

I det hele taget var kirkebyggeriet noget, som alle sognets indbyggere var fælles om. Ganske vist var det den lokale herremand, der havde givet den største portion penge til byggeriet. Men næsten alle andre havde også skænket summer af forskellige størrelser. Der var desuden kun ganske få fra sognet, der ikke havde lagt arbejde i kirkebyggeriet. Megen tid og mange kræfter var gået med at fragte de kolossalt tunge sten til byggepladsen.

Uffe havde aldrig hørt det sagt direkte, men han havde på fornemmelsen, at det ikke kun var, fordi man ønskede at deltage i messen, at man så brændende ønskede at få en kirke i sognet. Det var nok mindst lige så meget, fordi man ikke ville stå tilbage for andre sogne. Efterhånden var det nemlig sådan, at man ikke skulle rejse særlig mange timer, før man kunne se en stenkirke, der enten stod færdig eller var under opbygning. En sådan kirke var en pryd for området. Den gav indtryk af, at sognets indbyggere var velstående, hvad enten de var det eller ej. Når først kirken stod færdig, var der jo

ingen, der kunne se, om sognebørnene selv havde udført mest muligt af arbejdet eller betalt sig fra det.

I takt med, at stenkirkerne blev mere og mere almindelige, blev de gamle trækirker stadig sjældnere. For når trækirkerne måtte kasseres på grund af fugt, råd eller ildebrand, valgte de fleste sogne at bygge stenkirker i stedet for. Uffe havde hørt, at stenkirker kunne holde i tusind år. Han kunne slet ikke forestille sig, hvordan området omkring kirken ville se ud i så fjern en fremtid.

Stenhuggerne sad omkring hver deres store sten og huggede. Uffe gik hen til en af dem. Han sad et stykke fra de andre. Uffe havde besøgt byggepladsen om formiddagen. Dengang havde han også stået og set denne stenhugger arbejde. Da var han netop begyndt på at hugge granitblokken om til en kvader.

Om formiddagen havde Uffe ikke talt med stenhuggeren. Han virkede ikke som den talende type. Tværtimod var han snarere af den slags, der helst vil være i fred. Men da Uffe så, hvor lidt forandring, der var sket med stenen, kunne han ikke holde sin forbavselse tilbage.

"Hvor lang tid tager det egentlig at hugge en stenblok om til en kvader?", spurgte han.

Stenhuggeren fortsatte med at hamre, og Uffe kunne høre på den irriterede tone i hans stemme, at han havde forstået, at Uffe syntes, arbejdet gik langsomt.

"Op til 40 timer", lød det korte svar.

"Jamen," stammede Uffe, "så bliver kirken jo ikke færdig til jul!"

Idet stenhuggeren holdt op med at hamre, så han op på Uffe og udbrød en kort, hæs og, så vidt Uffe kunne høre, også lidt bitter latter, der næsten lød som fjern hundegøen.

"Ja, hvis du havde troet, at du skulle deltage i julemessen, kan du godt tro om igen", sagde stenhuggeren i så sammenbidt en tone, at der ikke levnedes nogen tvivl tilbage om, at noget gik manden på.

Uffe blev rød i hovedet. For stenhuggeren havde ramt plet. Da Uffe havde set, hvor hurtigt de færdige kvadersten i løbet af de sidste måneder var blevet muret op til den halvfærdige kirke, var han begyndt at glæde sig til byggeriet var færdigt. Uden at have spurgt nogen, havde han forestillet sig, at den ville stå færdig ved juletid. Han havde ligefrem forestillet sig, at selve biskoppen ville komme og indvie kirken ved selve julemessen. Han havde glædet sig til at se den flotte bispekåbe. Næsten lige så meget havde han set frem til at høre den mystiske messesang, lugte røgelsen, se olielampenes

flammer genskinne i albertavlens bladguld og lytte til præstens prædiken. I sin fantasi havde han allerede set, lugtet og hørt det hele. Men nu styrtede alle hans forestillinger ned i et hul af uvirkelighed. Pludselig virkede det, som om kirken aldrig ville blive færdig.

"Hvis det tager så lang tid at lave en enkelt kvadersten, hvor lang tid tager det så at bygge en kirke?", spurgte Uffe lidt tøvende, for han var ikke sikker på, at han ville kende svaret.

Stenhuggeren, der kunne høre, at Uffe var betænkelig, udstødte endnu en gøende latter og sagde: "Det skal jeg sige dig. Men du skal høre godt efter. Er du parat?"

Tøvende nikkede Uffe.

"Godt!", sagde stenhuggeren. "Som sagt tager det en 40 timers tid at forarbejde en stenblok til en kvader. Til en almindelig kirke skal der bruges i omegnen af 4500 kvadersten. Ganger man det antal timer, det tager at forarbejde en enkelt sten, med antallet af sten, der skal bruges til hele kirken, når man frem til, at det tager 180.000 arbejdstimer af hugge kvadrer nok. Er du med?"

Uffe var overhovedet ikke med, for han havde aldrig lært at regne. Det var kun drenge af høj stand, der lærte den slags. Alle andre måtte nøjes med det allermost nødvendige. Uffe nåede imidlertid ikke at besvare stenhuggerens spørgsmål, for han var så optaget af sin udredning, at han bare fortsatte.

"Godt," sagde han, "en arbejdsdag er på 10 timer. Lidt kortere om vinteren og lidt længere om sommeren, men det tænker vi ikke på. Vi arbejder jo ikke på søndage og helligdage; altså er der omkring 300 arbejdsdage i et år. Jeg kan altså arbejde i 3000 timer om året. Deraf kan vi se, at det vil tage mig 60 år at hugge kvadrer nok til en enkelt kirke. Nu er det jo bare sådan, at det er de allerfærreste, der lever længe nok til at hugge sten i 60 år. Det kræver jo, at man bliver 70-80 år, og det er der ikke mange, der bliver."

Stenhuggeren gøede igen med sin kolde latter og fortsatte, mens han forsøgte at smile til Uffe: "Det er da et held, at vi er flere om arbejdet. Ellers ville du måske aldrig nå at komme til messe i kirken. Jo flere vi er, des hurtigere kan kirken bygges færdig. Og der mangler jo trods alt kun omkring en tredjedel. Jeg har hørt, at man vil forsøge at ansætte flere stenhuggere, så kirken kan blive færdig i løbet af 2-3 år. Men det kommer

selvfølgelig an på, om der er penge til at betale for vores arbejde. Lønninger til 10-12 stenhuggere løber jo op i et pænt beløb."

Uffe, der var blevet helt ør af at høre på stenhuggerens udregninger, kunne slet ikke koncentrere sig om, at kirken tidligst kunne stå færdig om 2 år. I stedet for at spørge mere om den sag, spurgte han, hvor stenhuggeren havde lært at regne.

Manden skyndte sig at se ned på stenen og mumlede lidt vrissent, at det skulle Uffe ikke bekymre sig om.

Der opstod en pinlig tavshed. For at blive den kvit, sagde Uffe: "Jeg har hørt, at der i nogle kirker findes søjler, hvis fødder er stenfigurer af det store rovdyr, man kalder for en løve. Løven overfalder en mand. Det ser vist rigtig spændende ud. Skal der også være sådan nogle figurer i vores kirke?"

"Man plejer ikke at stille søjler op i kirker, der ikke har brug for dem!", sagde stenhuggeren koldt.

Uffe forstod, at han nok engang havde dummet sig. Søjler blev kun brugt i rum, der var så store, at væggene alene ikke kunne holde loft og tag oppe. Han blev atter rød i hovedet.

Stenhuggeren fik åbenbart lidt ondt af Uffe. For i et noget venligere tonefald sagde han: "Strengt taget kunne man godt lave sådan en statue under hver dørstolpe, men det skal du nok ikke regne med. Det er ikke nemt at hugge sådan en figur ud; så det vil blive en dyr sag, hvis der skal laves en til hver side af både mande- og kvindeindgangen."

Uffe tav, og stenhuggeren blødte lidt mere op. "Vil du gerne vide, hvorfor man laver netop det motiv, altså det med løven og manden?" spurgte han.

"Ja tak," sagde Uffe, taknemmelig over at komme videre i samtalen.

"Jo, ser du! Selvom motivet symboliserer det samme, kan det laves på flere måder. Manden, der bare forestiller et hvilket som helst menneske som du og jeg, ligger altid under løven. Nogen gange fremstilles han som liggende på ryggen. Han forsøger at forsvare sig mod løven med armene. Men den er alt for stor og stærk. Derfor har den allerede bøjet hovedet ned over ham og lukket gabet om hans skulder. Manden er dødsens, og fremstillingen er egentlig dramatisk nok. Alligevel er en anden fremstilling af samme motiv lige en tand værre. Her ligger manden på maven. Løven holder ham nede. For den har nærmest sat sig på ham. Mandens overkrop er dog fri. Derfor tager løven med sine forpoter fat om mandens overkrop og tvinger den bagover, så det må

hvine af smerte i hans rygsøjle. Men den smerte er næppe noget at tale om i sammenligning med den, han føler i hovedet. For samtidig med at løven hiver mandens krop tilbage, tager den hans hoved i sit gab og skal nu til at bide sammen. - Du kan selv forestille dig, hvordan han ser ud, sekundet efter!"

Igen lo manden sin bitre, bjæffende latter.

Uffe skar ansigt. På en måde havde han lyst til at forlade manden. Men samtidig var der noget spændende ved ham. Uden rigtig at gøre sig det klart, var der vågnet en nysgerrighed i Uffe, der stræbte efter at få at vide, hvilken hemmelighed, manden bar på.

Stenhuggeren var ligeglad. Han var så optaget af sin skildring af stenmotivets, at han sikkert havde fortsat sin forklaring, selvom Uffe var gået. Men Uffe gik ikke. Hans nysgerrighed holdt ham fanget.

"Det er altså løven, der render af med sejren", sagde stenhuggeren og fortsatte straks, "og dog er det kun tilfældet i det små. I det store er det noget andet, der vinder; ikke over manden, men over løven. For manden og løven udgør jo det nederste af søjlen eller dørstolpen. Ovenpå løven hviler altså ikke alene søjlen eller dørstolpen, men hele kirkens vægt. På den måde kommer løven til at symbolisere det onde, der tyranniserer os mennesker, men som dog holdes nede af kirken og dens herre, altså Gud."

Uffe havde glemt sit ubehag over stenhuggeren. Han var blevet grebet af mandens forklaring og så for sit indre øje den vældige kirke presse sig ned over den djævelske løve. Han følte en vis tryghed over denne symbolik. Men trygheden varede kun ved, indtil stenhuggeren i et toneleje, der virkede mere sørgmodigt og skuffet end bittert, mumlede: "Ja, det er der altså nogen, der tror!"

"Øh, hvad?" Uffe forstod ikke i første omgang, hvad han mente. Men meningen gik op for ham, da han så på stenhuggerens udslukte ansigtsudtryk. Det var stift og livløst, som havde han selv hugget det ud af en af de sten, der omgav dem. Ansigtsskuløren var heller ikke langt fra granittens grå, trøstesløse farve. Øjnene var som sunket dybt ind i en indre verden, hvor ingen andre fik adgang. Læberne var presset stramt mod hinanden. Manden følte sig svigtet og forladt; ikke af mennesker, men af Gud. Det var derfor, han havde sagt, *at nogen* troede, at Gud vandt over ondskaben; en replik, der tydeligt afslørede, at han ikke hørte til iblandt dem.

Uffe fik helt ondt af stenhuggeren, men anede ikke, hvad han skulle gøre. Uden at tænke sig om, sagde han derfor blot: "Hvad hedder du?"

"Sven", lød svaret. Men det kom ikke fra Sven selv. Det kom fra et sted bag Uffe. Idet han vendte sig om for at se, hvem der havde udtalt navnet, fik han igen et glimt af stenhuggerens ansigt, der i samme nu forandredes. Det lyste op, så den grå kulør forsvandt. Læberne skiltes i et stort smil. Og Uffe skulle tage meget fejl, om den stærke håndværkers øjne ikke blev en smule våde.

Hen imod dem kom en storsmilende munk gående. Han lagde den sæk, han havde båret over skulderen, fra sig, og bredte armene ud. Sven havde rejst sig og gik nu forbi Uffe, hen mod den glade munk.

"Broder Henrik", sagde Sven, "så fik du min besked".

"Ja, vel ligger klosteret i et uvejsomt terræn, omgivet af vidtstrakte skove. Men der kommer dog af og til bud ad de beskedne stier," svarede munken.

De to mænd var nu kommet tæt på hinanden. De holdt hinanden fast i et greb med armene udstrakt og hænderne hårdt, men venligt lukket om hinandens overarme. Broder Henrik, der bar benediktinerordenens sorte kutte, smilede stadig, da han så dæmpet, at Uffe havde svært ved at høre det, sagde: "Du skrev, at du ville lette dit hjerte, Sven?"

"Tal du bare lidt højere. De andre stenhuggere er alligevel for langt væk til at høre os. Og desuden forstår de ikke særlig meget dansk. Hvad angår drengen der," sagde Sven og pegede hen på Uffe, "så må han gerne høre os. For jeg har ikke længere noget at skjule. Hvis blot vi kan finde et sted, hvor jeg i fred og ro kan fortælle dig, hvad jeg har på hjerte, skal jeg ikke forlange mere nogensinde."

"I kan komme hjem til mig," fór det ud af Uffe, "Jeg er alene hjemme".

Samme morgen var Uffes forældre og søskende taget af sted til marked i den nærmeste købstad. Byen lå langt nok væk til, at de ikke ville være hjemme igen før engang i morgen. Uffe havde egentlig været lidt sur over, at det var ham, der skulle blive hjemme og passe på huset. Det var faktisk derfor, han var gået over til byggepladsen hele to gange i dag. I trods havde han forladt huset for dog også at opleve noget. Og nu lod det virkelig til, at hans ønske gik i opfyldelse.

"Vi tager imod din indbydelse", sagde Sven, "hvad hedder du for resten?"

"Uffe".

"Godt Uffe. Du fører an!"

Vel hjemme hos Uffe trak munken en hel røget skinke op af sin store sæk. Uffe fandt noget brød frem, som hans mor havde bagt dagen inden, hvorefter han skyndte sig ud til brønden for at hente vand.

Da han kom ind igen kunne han høre de to mænd drille hinanden i al gemytlighed. Deres venskab gik åbenbart en del år tilbage, for broder Henrik drillede Sven med, at hans hår var blevet gråt, siden de sidst havde set hinanden. Sven svarede, at han hellere ville have gråt hår end sådan en underlig hårring, som Henrik rendte rundt med. Selvom Uffe syntes, at det var lige lovlig respektløst at tale sådan til en munk, kunne han ikke lade være med at smile, da han så på broder Henriks glatragede isse, der lyste hvidt over den mørke hårkrans. Selv lo munken hjerteligt, skar en stor luns af skinken og rakte den til Sven.

"Spis nu! Så tager vi de alvorligere sager bagefter. Det kan godt være, at du allerede nu kan berette om det, der tynger dig. Men jeg kan ikke lytte på tom mave," sagde broder Henrik, mens han velbehageligt proppede munden med kød.

Også Uffe fik al den mad, han kunne spise.

Lidt senere sad de mætte og småfjærtende på briksene omkring ildstedet.

"Nå," sagde broder Henrik, "lad mig så høre, hvad det er for uhyrligheder, der gør, at du har drevet mig ud af mit lune kloster for at høre på dig."

Sven rømmede sig og rykkede sig lidt utilpas rundt på sædet.

"Der er meget, du ikke ved om mig, broder Henrik", sagde han.

"Nå, jeg synes nu ellers vi lærte hinanden ret godt at kende på korstoget. Jeg så på dig som en god kriger, der ikke slog ihjel for fornøjelsens skyld," sagde munken.

"Nej, det er da mildt sagt," sagde Sven, "hver eneste dag lige siden vor hjemkomst har jeg forbandet min deltagelse i det rædselsfulde blodbad."

"Ak ja, der gik mange gode mænd tabt, og det er jo aldrig rart af befinde sig på den tabende side. Og så var vi to oven i købet blandt dem, der ikke engang nåede Konstantinopel. Vi måtte flygte over hals og hoved og nåede kun hjem igen, fordi heldet var med os", sagde broder Henrik og rystede beklagende på hovedet.

"Pyt med nederlaget," sagde stenhuggeren så brysk, at det gibbede i Uffe. "Pyt med om det var kristne eller hedninger, der faldt. Hovedsagen er, at Guds skabninger slog hinanden ihjel. Det er det, jeg ikke kan forlige mig med. Jeg ser stadig tydeligt

hedningernes mørklødede ansigter for mig, når jeg med mit sværd skilte deres liv fra deres legemer. I deres øjne kunne jeg helt bogstaveligt se livet forlade dem. Jeg gjorde mig til herre over liv og død. Men jeg gav ikke liv, jeg tog det kun. Det var uhyggeligt, og det plager mig!"

"Havde du ikke taget deres, havde de taget dit!", kom det hurtigt fra munken.

"Ja, men nu tog jeg altså deres og ikke omvendt. Og det piner mig," fastslog Sven.

"Jeg husker, at vi talte om det allerede dengang," sagde broder Henrik, "det er velsagtens af samme grund, du nu har hidkaldt mig. Jeg havde ærlig talt troet, at du ville lægge dine bekymringer bag dig og forlige dig med, at Gud har brugt dig i en sag, der ikke hører til de mest behagelige."

"Du er ikke den eneste, der husker, hvad der skete dengang," sagde Sven og stirrede vennen i øjnene. "Jeg husker en munk, som jeg hurtigt kom i snak med. Han var, som jeg, sidst i tyverne og dansk. Vi blev hurtigt gode venner. I begyndelsen kunne denne munk ikke blive træt af at tale om det forjættede land og den forpligtelse vi som kristne havde, når de besiddelser, der var vundet under det første korstog 50 år tidligere, var truet. Selv om han tilhørte den gamle benediktinerorden, var han blevet grebet af de tanker, der kom fra den nye cistercienserordens leder, Bernhard af Clairvaux, som talte varmt for deltagelse i korstoget. Men jeg husker også, hvordan han blev mere og mere tavs, da først kampene begyndte. Jeg husker med hvilken væmmelse han så på os andre, når vi tørrede vore sværd af efter et slag; han der var bundet af sit munkeløfte og derfor ikke selv måtte slå ihjel. Jeg husker, at hans ansigtsudtryk blev stadig mindre lettet for hver gang, han bad til Gud. Jeg husker, at tvivlen ikke kun nagede mig, men også ham. Jeg husker, at han og jeg havde meget til fælles. Og netop af den grund var det, at jeg for nogle uger siden sendte bud efter ham."

Sven så stadig Henrik i øjnene. Nu rev munken blikket til sig og sad tavs en tid, inden han sagde: "Det er godt, at du kan hjælpe min hukommelse på gled. I modsætning til dig har jeg nogenlunde formået at skubbe erindringerne fra de frygtelige dage fra mig. Længere borte er de dog ikke, end at jeg når som helst kan hidkalde dem. Siden jeg modtog dit brev har jeg frygtet at skulle møde dig igen. For jeg havde stærkt på fornemmelsen, at du ville rode op i fortidens rædsler. Og rædsler var det! Det var frygtelige ting vi så og var med til at udføre; ting, der fik mig til at tvivle og gå i rette

med Gud. Selv den kendsgerning, at vi havde været døde, hvis vi ikke havde sat os til modværge, retfærdiggør ikke vores handlinger."

"Og dog blev du ved med at være munk," sagde Sven.

"Ja. For det var den eneste måde, hvorpå jeg igen kunne komme overens med Gud på. Jeg lod Bernhard af Clairvaux's tanker tale til andre og gemte mig i klosteret. Der overbeviste de daglige bønner og fornemmelsen af Guds nærvær mig om, at Gud ikke havde forkastet mig."

"Hvem der var så heldig!", udbrød Sven, "men i det mindste skjuler vi ikke længere noget for hinanden. Det vil sige: Du skjuler ikke mere for mig. Så nu kan jeg for alvor fortælle dig det hele."

"Jamen, er der da mere?", sagde broder Henrik i et på samme tid bekymret og nysgerrigt tonefald.

"Om der er mere! Langt mere, end du nogen sinde har forestillet dig," sagde Sven og smilede ganske kort.

"Da vi mødte hinanden, så du vel ikke andet i mig end en stenhugger, der, grebet af hellig ild, ville ned og bekæmpe hedningerne, der truede Guds stad, Jerusalem. Min lave stand gjorde, at jeg ikke kunne tale med de fornemme riddere, som ikke ville have noget med mig at gøre. For dem var jeg blot et våben i den gode kamp. Du derimod var vant til at færdes blandt alle slags folk, og i dig fandt jeg en ven. Hvad du ikke fik at vide var, at jeg stammer fra en sjællandsk herregård. Ja, faktisk er det sandsynligt, at jeg den dag i dag kunne have været tæt på kongen, hvis ikke skæbnen havde villet det anderledes. Nu er det min lillebror, der nyder kongens gunst, mens jeg hugger sten."

"Nu forbløffer du mig," sagde broder Henrik.

"Det ved jeg," svarede Sven med endnu et lille smil. "Men jeg håber, at jeg også har vakt din nysgerrighed."

"Det kan du være forvisset om," sagde munken og fortsatte: "Hvordan endte en herregårdsarving som stenhugger?"

"Det begyndte for over 20 år siden, i 1137, dengang Erik Lam blev konge i Danmark," sagde Sven.

"Ja, Erik Lam, han var landet en god konge," sagde broder Henrik.

"Ak ja, hvem der bare havde kunnet se det dengang," sukkede Sven. "Jeg kunne i hvert fald ikke. Derfor holdt jeg på den forkerte hest, da Eriks fætter, Oluf, blev

anerkendt som konge over Skåne. Jeg var en gudfrygtig, 20-årig mand, der satte pris på, at landet blev regeret af en konge, der støttede kirken. Til den opgave mente jeg, at Oluf var bedre end Erik. Derfor drog jeg straks til Skåne for at melde mig under Olufs fane. Flere gange var jeg med til at angribe Erik Lams danske hær, der befandt sig på Sjælland, men vi havde ikke heldet med os. I 1141 var det Eriks tur til at angribe os. Det fik han bedre held med. For det lykkedes hans soldater at dræbe Oluf. I Eriks øjne var jeg en landsforræder. Jeg havde derfor ikke noget valg, men måtte flygte. Jeg kontaktede ingen, hverken venner eller familie, men lod mig melde savnet. Faktisk er I to de første, der hører sagernes rette sammenhæng. Jeg kan ikke bevise, at jeg taler sandt. Det vil kun min bror og så mine forældre - hvis de da lever - kunne bevidne; og det kun, hvis de ville kunne genkende mig. I må altså tro mig på mit ord."

"Vi tror dig," sagde broder Henrik lavmælt. "Men hvor flygtede du hen?"

"Til Tyskland," svarede Sven. "Jeg opdigtede en historie om min fortid og tog et andet efternavn. Jeg var fuld af harme og forvirring. Jeg kunne ikke finde ud af, om jeg havde arbejdet Gud imod ved at holde med Oluf, eller om det var Satan, der havde bragt Erik sejr. Min harme måtte ud, samtidig med at jeg stadig gerne ville tjene Gud. Derfor gik jeg i lære som stenhugger. Her kunne jeg få afløb for min vrede og skuffelse ved at hakke løs på stenene og samtidig tjene Gud. For de fleste sten skulle bruges til kirkebyggeri.

"Så ofte som muligt opsøgte jeg nyt hjemmefra. Og ret hurtigt gik det op for mig, at Erik Lam slet ikke var så dårlig en konge, som jeg havde frygtet. Da først Oluf var død, sørgede Erik for, at riget ikke blev kastet ud i nye krige. Resten af hans regeringstid var præget af fred. Selv kirken og dens klostre behandlede han gavmildt. Snart stod det klart for mig, at jeg havde gjort galt i at støtte Oluf."

"Så tog du vel hjem og bad kongen om nåde for din udåd?" sagde broder Henrik, men Uffe kunne høre på tonefaldet, at han allerede kendte svaret.

"Nej," sagde Sven stille. "Havde jeg gjort det, havde Erik Lam måske tilgivet mig min brøde og derved bundet mig i taknemmelighedsgæld til ham. Havde jeg gjort det, havde jeg sikkert siddet hjemme på herregården med kone og børn den dag i dag. Men jeg kunne ikke få mig selv til det. Jeg følte mig så forræderisk, at jeg ikke ville kræve af kongen, at han skulle bruge så meget som ét sekund på mig. Derfor slog jeg mig så meget til ro, som jeg kunne med mit angrende sind.

"Nogle år senere modtog jeg imidlertid den oplysning, at Erik havde opgivet kongetitlen og var gået i kloster. Det forlød, at han havde truffet dette valg, fordi han var syg og ikke længere magtede at regere landet. Jeg indså, at det var nu eller aldrig, hvis jeg skulle søge hans tilgivelse for mit forræderi. Så snart som muligt rejste jeg derfor fra det sted, hvor jeg på det tidspunkt boede og arbejdede, et godt stykke nede i det tyske rige. Rejsen var besværlig. Flere uheld stødte til undervejs. Det største uheld var dog, at da jeg endelig nåede til Sankt Knuds kloster i Odense, hvor kongen havde valgt at bosætte sig, var han død kort forinden.

"Sønderknust af skam og frygt for Guds straf drog jeg hjemad igen. Men undervejs fik jeg nys om de spirende planer om et nyt korstog. Som jeg sagde før, talte Bernhard af Clairvaux varmt for at kristne konger og riddere skulle hjælpe med at holde hedningerne væk fra de områder, som man havde bemægtiget sig under det første korstog. Det lykkedes da også Bernhard at overtale den tyske kong Konrad d. 3. til at drage af sted året efter. Uden at afsløre min baggrund kunne jeg hurtigt overbevise de rette folk om mine evner til at slås. Derfor fik jeg plads i korstogshæren, hvor jeg træf dig, broder Henrik. Hvad hverken du eller nogen anden vidste var, at jeg alene drog af sted for at sone den ugerning, jeg havde begået mod kong Erik Lam og Vor Herre selv. Jeg tænkte, at et korstog vel kunne mildne Guds vrede mod mig; at det at sætte mit eget liv på spil for Guds sag måtte slå en streg over mine tidligere ugerninger. Men nok engang skulle jeg blive klogere, - desværre!"

Sven hældte vand i sin kop. Han drak tørstigt dens indhold, satte den ned og sukkede. Der var tavst i huset. Mørket havde lagt sig udenfor og det eneste lys kom fra ildstedet, som Uffe engang imellem lagde en brændeknude på. Da hverken munken eller Uffe sagde noget, fortsatte Sven sin beretning.

"Som vi tidligere i dag blev enige om, var det forfærdelige ting, vi blev vidner til og tog del i. Ja, egentlig var de ikke værre end de slag, jeg udkæmpede for Oluf. De var blot større. Men det var forfærdeligt igen af finde mig selv i den situation, der havde revet mig bort fra Gud. Nok engang havde jeg bildt mig ind, at jeg kunne skaffe Gud bedre betingelser ved at slå andre ihjel. Og nok engang måtte jeg konstatere, at Gud blot blev mig fjernere derved. Det var det samme, du oplevede, Henrik, selvom du ikke selv førte sværdet!"

Munken nikkede, men sagde ikke noget. Hans blik afslørede, at han følte sig lige så skyldig som Sven.

"Nu må jeg erkende," fortsatte Sven, "at jeg føler Gud så fjern, at jeg tvivler på, at han overhovedet findes. Al denne lidelse virker som et bevis på, at Gud ikke eksisterer. Jeg er begyndt at miste interessen for mit arbejde. Det giver ikke længere mening at forarbejde sten til gudshuse, når Gud ikke findes. Og alligevel fortsætter jeg. Hvad skal jeg ellers gøre? Tiden er løbet fra mig. Jeg kan ikke efter så mange år vende tilbage til herregården og måske komme til at stå kongen nær. Men jeg ønsker det heller ikke. For dels er gården nu min brors, dels har jeg ikke længere evner til at leve et liv som herremand, og endelig vil jeg ikke risikere at skulle stå kongen nær med råd og dåd. Efter blodgildet i Roskilde er det for alvor blevet en blodets trone. Erik Lam ville vende sig i sin grav, hvis han vidste, at hans død havde udløst en borgerkrig mellem Knud d. 3. og Sven, som nu har fået tilnavnet "Grathe" efter den hede, hvor han i 1157 led nederlag. Som Oluf og Erik var Sven Grathe og Knud fætre. Det var som om, historien gentog sig. Men denne gang tog jeg ikke del i den. At hertug Valdemar fra Slesvig senere blandede sig i kravet på tronen, gjorde mig utryg. Men siden viste det sig at være til alles bedste. For Sven Grathe viste sig uværdig til kongetitlen, da han, under dække af at indbyde til fredsforhandlinger i Roskilde, lagde en fælde for sine rivaler. Som I sikkert ved, kløvede Ditlev, der var en af Svens krigsmænd, Knuds hoved med sit sværd. På mirakuløs vis lykkedes det Valdemar at flygte. På Grathe hede var det så Svens tur til at flygte. Men det hjalp ham ikke. Han blev genkendt af nogle bønder, der straks tog livet af ham."

Sven så op. Hans øjne gled fra broder Henriks ansigt over på Uffes.

"Alt dette ville jeg ikke røre med en ildtang. Jeg er før kommet for tæt på. Derfor fortsatte jeg som stenhugger, selvom det ikke længere gav den store mening for mig."

"Og fordi det ikke længere gav mening, skrev du til mig og bad mig om at opsøge dig her?" afbrød broder Henrik ham.

"Ja," svarede Sven. "Hele mit liv har jeg bevæget mig stadig længere væk fra Gud, selvom jeg hele tiden har forsøgt at komme ham nærmere. Og nu er Gud så fjern, at jeg er bange for ikke at få mine synders nådige forladelse. Derfor dette skriftemål. Jeg har mange synder på samvittigheden og jeg angrer hver og en af dem. Nu har jeg kun tilbage at vente på din dom; du, der tjener vor himmelske Herre."

Sven stirrede indtrængende på munken og lod derefter hovedet synke ned mellem skuldrene.

"Kære Sven," sagde broder Henrik, "for mig at se har du lidt rigeligt. Ingen tilværelse er værre end den uden Gud. Og alligevel kender jeg dig godt nok til, at du ikke vil kunne modtage syndernes forladelse - end ikke fra Guds hånd - uden at skulle yde noget for det. Derfor pålægger jeg dig at opsøge din familie. Når du har gjort det, vil Gud igen være dig nær."

"Tak!" mumlede Sven.

De sad alle tre tavse og eftertænksomme. Ilden var ved at brænde ud, men Uffe lagde ikke mere brænde på.

Efter en tid rejste broder Henrik sig for at gå udenfor og tisse. Uffe samlede kopperne sammen. Henrik kom ind igen og lagde sig på briksen. Han trak et skind over sig og bød de andre godnat.

Snart efter lå også Uffe i sin seng. I lyset fra gløderne kunne han se Sven sidde musestille på briksen. Der lød en stille hulken fra ham. Sven vidste ikke, om gråden skyldtes sorg eller lettelse, og han var alt for træt til at tænke over det. Snart efter sov han.

Næste morgen var Sven forsvundet. Men Uffe mødte ham nogle år senere.

Uffe havde været til julemesse med sin familie. Kirken var blevet færdig nogle måneder forinden. Uffe var netop kommet ud af kirkens mandedør og hev den friske natteluft ned i lungerne, da en mørk skikkelse stillede sig ved hans side og bød ham glædelig jul. Han drejede hovedet og genkendte ved det svage lys fra døråbningen Svens ansigt.

Sven smilede og spurgte: "Nå, Uffe, var kirken værd at vente på?"

"Ja, mon ikke", svarede Uffe, der havde nydt de mange sanseindtryk, selvom han ikke forstod meget af det, der skete. "Men sig mig, Sven, fandt du hjem?"

"Det kan du tro! Allerførst var min bror ikke alt for glad for at se mig. Han blev bange for, at jeg ville gøre krav på gården. Det fik jeg dog hurtigt overbevist ham om, at jeg ikke ville. Min gamle mor fandt jeg levende endnu. Hun græd af glæde og lovede, at hun ville fortælle min far om mig i himmeriget."

"Jamen, hvad laver du så nu?" spurgte Uffe.

"Hugger kvadersten selvfølgelig," svarede Sven, "det hårdeste, men også dejligste og mest meningsfulde arbejde, man kan ønske sig."

Copyright © Egil Hvid-Olsen, september 2004/oktober 2005.